

Sygn. akt V U 224/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lipca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Opolu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Madziła-Stysiak
Protokolant:	sekr. sądowy Anna Wolińska

po rozpoznaniu w dniu 17 lipca 2013 r. w Opolu

sprawy **W. M. (1) reprezentowanego przez opiekuna prawnego K. Z.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wypłatę renty wyjątkowej

na skutek odwołania wnioskodawcy

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 29 listopada 2012 roku

nr (...) - 1/25/IDW

Zmienia zaskarżoną decyzję i zobowiązuje Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do dalszej wypłaty poczynszy od dnia 1 grudnia 2012 roku, na rzecz W. M. (1) renty przyznanej w drodze wyjątku z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji, decyzją Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 lutego 2004 roku.

VU 224/13 UZASADNIENIE

Wnioskodawca W. M. (1) reprezentowany przez opiekuna prawnego K. Z. wniósł odwołanie od decyzji ZUS z dnia 29.11.2012r., wstrzymującej wypłatę na jego rzecz renty wyjątkowej.

W odpowiedzi na odwołanie (...) Oddział w O. wniósł o oddalenie odwołanie, podnosząc, że zarzuty odwołującego się są nieuzasadnione, ponieważ decyzja ZUS zapadła zgodnie z art. 134 ust. 1 pkt 1 oraz art. 101 pkt 1 w związku z art. 83 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. z 2009r. Nr 153, póź. 1227 ze zm.)

Zgodnie z powołanymi wyżej przepisami ubezpieczonym, którzy wskutek szczególnych okoliczności nie spełniają warunków wymaganych w ustawie do uzyskania prawa do emerytury lub renty, nie mogą - ze względu na całkowitą niezdolność do pracy lub wiek - podjąć pracy lub działalności objętej ubezpieczeniem społecznym i nie mają niezbędnych środków utrzymania. Prezes Zakładu może przyznać w drodze wyjątku świadczenia w wysokości nieprzekraczającej odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie.

Wnioskodawca jest uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy przyznanej w drodze wyjątku decyzją Prezesa ZUS.

Prawo do świadczeń ustaje, gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa, a jednym z warunków przyznania świadczenia w drodze wyjątku jest brak niezbędnych środków utrzymania. Wypłatę świadczeń wstrzymuje się, jeżeli powstaną okoliczności uzasadniające zawieszenie prawa do świadczeń lub ustanie tego prawa.

Organ rentowy z urzędu dokonał weryfikacji prawa do świadczenia przyznanego wnioskodawcy w drodze wyjątku przez Prezesa ZUS i ustalił, że osoba uprawniona do świadczenia przebywa w placówce publicznej zapewniającej całodobowe utrzymanie tj. w Domu Pomocy Społecznej.

Ponieważ wnioskodawca ma zapewnione całodobowe utrzymanie, wyżywienie i opiekę, w tym także opiekę lekarską oraz środki higieniczne nie można stwierdzić, że pozostaje bez niezbędnych środków utrzymania i stanowi to podstawę do wstrzymania wypłaty świadczenia wyjątkowego, dlatego też organ rentowy sporną decyzją od dnia 01.12.2012r. wstrzymał wypłatę renty.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Prezes ZUS decyzją z dnia 4 lutego 2004r., wydaną po uprzednim stwierdzeniu przez lekarza orzecznika ZUS, że ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy i niezdolny do samodzielnej egzystencji, przyznał W. M. (1) ur. (...), rentę w drodze wyjątku na okres do osiągnięcia 65 lat .

Pismem z dnia 29.12.2008r. Dom Pomocy Społecznej „M. „ w K. poinformował (...) Oddział w O. , iż na podstawie decyzji kierującej wydanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w B. W. M. (1) został przyjęty do placówki w dniu 11.12.2008r. W związku z powyższym wezwano ZUS do potrącania dla w/w z jego świadczenia kwoty 365,53 zł i przekazywania na rachunek (...).

ZUS na powyższe wyraził zgodę , informując że pozostała część świadczenia będzie przekazywana do rąk opiekuna prawnego.

Decyzja ZUS z dnia 29.11.2012r. wstrzymano wypłatę renty w drodze wyjątku z uwagi na umieszczenie osoby uprawnionej do renty w drodze wyjątku w placówce publicznej zapewniającej i całodobowe utrzymanie. Wskazano , że osoba ta ma zapewnione niezbędne środki utrzymania.

Dom Pomocy Społecznej (...) w K. odpowiedzi na pismo ZUS z dnia 08.01.2013 r. poinformował ZUS , że pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (art.60 ust. 1, art. 61 ust 1 i 2). Obowiązani do wnoszenia odpłaty za pobyt w (...) są w kolejności:

- a) mieszkaniec domu w wysokości, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu,
- b) małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- c) gmina, z której osoba została skierowana do (...) w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej, a opłatą wnoszoną przez osoby, o których mowa w pkt (...).

W przypadku Pana W. M. (1) odpłatność ponosił:

-Pan W. M. (1) w wysokości 620,84 zł,

-Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w B.

w wysokości 1.752,22 zł,

co stanowi kwotę 2.373.06 zł, czyli miesięczny koszt utrzymania w placówce.

Decyzją ZUS z dnia 25.03.2011r. ustalono wysokość renty dla W. M. na kwotę 728 zł , z czego kwota 473,31 zł była potrącana tytułem odpłatności w Domu Pomocy Społecznej, kwota do wypłaty to 348 zł.

Kwota 200zł była przekazywana była przekazywana przez Bank do (...) jako tzw. depozyt i wydatkowana na leki , wyżywienie.

Pozostała część przysługującej wnioskodawcy kwoty była wydatkowana na koszty dojazdu z B. do K. w celu odwiedzin, na zakup owoców , paliwa , słodyczy.

W listopadzie 2012r. kwota renty wynosiła 799,18 zł , nadto wnioskodawcy wypłacany był dodatek pielęgnacyjny w kwocie 195,67 zł. Potrącano 519 ,46 zł , natomiast do wypłaty pozostawała kwota 367,46 zł.

Dowód; decyzja Prezesa ZUS z dnia 4.02.2004r.- akt ZUSk.113

Pismo z dnia 29.12.2008r.- k.168 akt ZUS

Pismo ZUS z dnia 15.01.2009r. -k.176 akt ZUS

Decyzja ZUS z dnia 29.11.2012r. - akta ZUS

Pismo ZUS z dnia 08.01.2013r.- akta ZUS

Pismo (...) M. z dnia 10.01.2013r.- akta ZUS

Decyzja ZUS z dnia 25.03.2011r. – akta ZUS

Pismo opiekuna prawnego z dnia 20.06.2013r.-k.32

Oświadczenie o stanie rodzinnym , majątkowym i sytuacji materialnej z dnia 26.11.2012r. –

k. 219 i 220 akt ZUS

Sąd zważył co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Na podstawie art. 101 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. z 2009r. Nr 153, póź. 1227 ze zm.) prawo do świadczeń ustaje:

1)gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa.

Art. 134. 1 ustawy stanowi , że wypłatę świadczeń wstrzymuje się, jeżeli:

1)powstaną okoliczności uzasadniające zawieszenie prawa do świadczeń lub ustanie tego prawa;

W myśl art. 83. 1 ustawy ubezpieczonym oraz pozostałym po nich członkom rodziny, którzy wskutek szczególnych okoliczności nie spełniają warunków wymaganych w ustawie do uzyskania prawa do emerytury lub renty, nie mogą - ze względu na całkowitą niezdolność do pracy lub wiek - podjąć pracy lub działalności objętej ubezpieczeniem społecznym i nie mają niezbędnych środków utrzymania, Prezes Zakładu może przyznać w drodze wyjątku świadczenia w wysokości nieprzekraczającej odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie.

Organ rentowy wydając zaskarżoną decyzję , ustalił , że wnioskodawca ma zapewnione całodobowe utrzymanie, wyżywienie i opiekę, w tym także opiekę lekarską oraz środki higieniczne , wobec czego nie można stwierdzić, że pozostaje bez niezbędnych środków utrzymania i stanowi to podstawę do wstrzymania wypłaty świadczenia wyjątkowego.

Z uwagi na treść cytowanego wyżej przepisu art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stwierdzić należy, iż nie można zgodzić się ze stanowiskiem organu rentowego, jakoby (...), w którym przebywa W. M., zapewniał mu wszystkie środki pozwalające na zaspokojenie "całoksztaltu potrzeb życiowych". Do takich można było bowiem zaliczyć tylko wyżywienie, pobyt. Natomiast zarówno zakup leków, jak dodatkowego wyżywienia, które również składają się na niezbędne potrzeby, placówka nie opłacała ze środków przekazywanych pobyt w (...). Potrzeby związane z zakupem leków, wyżywienia, poza tym zapewnianym przez (...), pokrywane były ze środków wnioskodawcy pozostawionych do jego dyspozycji, co odbywało się w ten sposób, że był utworzony w (...) depozyt pieniężny z wpłat przekazywanych przez bank. Ze środków znajdujących się w depozycie kupowano lekarstwa, wyżywienie.

Kwota, która pozostawała po potrąceniach na rzecz odpłatnego pobytu w (...) i na depozyt w (...) wykorzystywana była na zaspokojenie takich wydatków jak koszty odwiedzin do B., zakup owoców, co również należy zaliczyć do niezbędnych potrzeb wnioskodawcy.

Dlatego też uznać należy, że sytuacja ubezpieczonego wypełniała dyspozycję powołanej wyżej normy prawnej.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2012 r. (**III UK 36/11**) stwierdzono, że:

1. Dopuszczalna jest droga sądowa przed sądem powszechnym w sprawach zainicjowanych odwołaniem od decyzji organu rentowego, których przedmiotem nie jest przyznanie lub odmowa przyznania prawa do świadczenia w drodze wyjątku, lecz wstrzymanie jego wypłaty.

2. Przyznanie jednej z form pomocy społecznej nie może stanowić przesłanki pozbawienia uprawnień do świadczenia w drodze wyjątku, zwłaszcza że świadczenia z pomocy społecznej oraz świadczenia z ubezpieczenia społecznego nie mają charakteru zamiennego, a przyznawanie tych pierwszych następuje w ostatniej kolejności. Należy więc przyjąć, iż o ile przepis art. 83 ust. 1 u.e.r.f.u.s. wprost wyłącza możliwość otrzymywania świadczenia w drodze wyjątku przez osoby pobierające własne świadczenia emerytalne lub rentowe (nie mają one możliwości ubiegania się o świadczenie wyjątkowe na zasadzie wyboru świadczenia korzystniejszego), a także przez osoby posiadające własne źródła dochodu, np. gospodarstwo rolne, to nie czyni tego w sytuacji, gdy osoba pobierająca świadczenie wyjątkowe korzysta równocześnie z którejkolwiek formy pomocy społecznej.

Zaskarżona decyzja ZUS opiera się na stanowisku, że ubezpieczony, przebywając w domu pomocy społecznej, nie spełnia właśnie jednego z wymienionych wyżej ustawowych kryteriów prawa do świadczenia w drodze wyjątku, albowiem ma zapewnione całodobowe utrzymanie, wyżywienie, opiekę. Stanowisko to jest nieuprawnione. Zarówno w doktrynie prawa ubezpieczeń społecznych, jak i w orzecnictwie sądowym przyjmuje się, że brak niezbędnych środków utrzymania jako przesłanka prawa do ubiegania się o świadczenie przyznawane w drodze wyjątku musi być oceniany indywidualnie (por. m.in. wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego: z dnia 8 czerwca 2000 r., (...) SA 282/00, LEX nr 54534 oraz z dnia 24 sierpnia 2000 r., (...) SA 886/00, A. K., Emerytury i renty przyznawane w trybie szczególnym, Pr. Pracy. 2001, Nr 9, poz. 3), a ocena niezbędności powinna być dokonywana z uwzględnieniem potrzeb służących do zaspokojenia minimum egzystencji (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 15 kwietnia 2002 r., (...) SA (...), LEX nr 83733).

Wymieniony przepis z całą pewnością nie uzależnia prawa do świadczenia w drodze wyjątku od nieskorzystania ze świadczeń z pomocy społecznej, ponieważ brak w nim takiej regulacji, zaś w myśl art. 2 ust. 1 z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (jt.: Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728 ze zm.) pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując w tym celu własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Przyznanie jednej z form pomocy społecznej nie może zatem stanowić przesłanki pozbawienia uprawnień do świadczenia w drodze wyjątku, zwłaszcza że świadczenia z pomocy społecznej oraz świadczenia z ubezpieczenia społecznego nie mają jednak charakteru zamiennego, a przyznawanie tych pierwszych następuje w ostatniej kolejności. Należy więc przyjąć, iż o ile przepis art. 83 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach wprost wyłącza możliwość otrzymywania świadczenia w drodze

wyjątku przez osoby pobierające własne świadczenia emerytalne lub rentowe (nie mają one możliwości ubiegania się o świadczenie wyjątkowe na zasadzie wyboru świadczenia korzystniejszego), a także przez osoby posiadające własne źródła dochodu, np. gospodarstwo rolne, **to nie czyni tego w sytuacji, gdy osoba pobierająca świadczenie wyjątkowe korzysta równocześnie z którejkolwiek formy pomocy społecznej.**

(...) Oddział w O. wstrzymał dalszą wypłatę renty na rzecz ubezpieczonego z uwagi na jego pobyt w domu pomocy społecznej, który według organu rentowego miał mu "zapewniać całodobowe utrzymanie i inne niezbędne środki utrzymania". Podkreślenia wymaga jednakże fakt, iż w myśl postanowień ustawy o pomocy społecznej (art. 54 ust. 1 tej ustawy) prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Pobyt w domu pomocy społecznej nie ma więc na celu zapewnienia niezbędnych środków utrzymania, a jedynie całodobową opiekę. Co więcej, zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny, a opłata zostaje ustalona w decyzji organu gminy kierującej daną osobę do tej placówki (art. 59 ustawy o pomocy społecznej). Stosownie do art. 61 ust. 1 powołanej ustawy obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są zaś w kolejności:

- 1) mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka;
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej - przy czym osoby i gmina określone w pkt 2 i 3 nie mają obowiązku wnoszenia opłat, jeżeli mieszkaniec domu ponosi pełną odpłatność.

W przypadku, gdy opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnosi jego mieszkaniec, opłata nie może jednak być wyższa niż 70% jego dochodu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, nie więcej niż 70% tego dochodu (art. 61 ust. 2 pkt 1 ustawy).

Z ustaleń faktycznych dokonanych w niniejszej sprawie wynika, że pobyt ubezpieczonego w domu pomocy społecznej był finansowany w taki właśnie sposób, tzn. ubezpieczony uiszczal na rzecz domu pomocy społecznej 70% otrzymywanej renty, tj. W. M. (1) w wysokości 620,84 zł, a Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w B. w wysokości 1.752,22 zł, co stanowi kwotę 2.373.06 zł, czyli miesięczny koszt utrzymania w placówce.

Nie polegała zatem na prawdzie konstatacja, iż pobyt w domu pomocy społecznej zapewniał ubezpieczonemu niezbędne środki utrzymania, skoro on sam pobyt ten finansował na zasadach przewidzianych w przepisach ustawy o pomocy społecznej (do wysokości 70% renty). Poza tym kwota 200zł była przekazywana przez Bank do (...) jako tzw. depozyt i wydatkowana na leki, wyżywienie.

W związku z pobytem w domu pomocy społecznej po stronie ubezpieczonego nie doszło do ustania jednego z ustawowych kryteriów prawa do renty w drodze wyjątku, tj. braku niezbędnych środków utrzymania. Pobyt w domu pomocy społecznej na zasadach odpłatności określonych w cytowanym art. 61 ust. 2 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej nie może być bowiem utożsamiany z posiadaniem przez ubezpieczonego (zapewnieniem mu) niezbędnych środków utrzymania, o których mowa w art. 83 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że zaskarżona decyzja organu rentowego winna ulec zmianie i zobowiązał Prezesa zakładu Ubezpieczeń Społecznych do dalszej wypłaty począwszy od 1 grudnia 2012 roku, na rzecz W. M. (1) renty przyznanej w drodze wyjątku z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji. Na zasadzie art. 477¹⁴ §2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.